

[Kirkeministeren.]

ringe lønningsmæssig udgift, nemlig svarende til forskellen mellem, hvad den nuværende provst har i indtægt, og hvad han vil få i løn som vicebiskop, hvorved bemærkes, at stillingen som vicebiskop tænkes normeret i 14. lønningsklasse i henhold til lov af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v., jfr. lovens § 34 — den lønningsklasse, hvori landets domprovster er placeret — mens den nuværende provst er normeret i nævnte lovs 13. lønningsklasse og dertil oppebærer et honorar på 4.800 kr. årlig som provst. Vicebiskoppens lønning foreslås dækket på samme måde som præstelønninger i almindelighed, altså ikke som biskoppernes lønninger, der udrædes fuldt ud af statskassen. Derimod har jeg fundet det rimeligt, at et repræsentationstillæg samt kontorholdsvederlag og befordringsgodtgørelse vedrørende bispestillingen afholdes af statskassen ligesom for biskoppernes vedkommende.

Det har naturligvis under drøftelserne været et problem, hvilke beføjelser der skulle tillægges vicebiskoppen. Jeg har ikke fundet det lovteknisk rigtigt at søge detaljerede bestemmelser herom optaget i selve loven, hvorfor det i forslaget § 1 kun siges, at han overtager de forretninger, der hidtil har været henlagt til provstestillingen, og at kirkeministeren fastsætter, hvilke yderligere beføjelser der skal tillægges ham. Jeg vil her bemærke, at provsten på Færøerne som følge af øernes fjerne beliggenhed hidtil rent faktisk har haft noget videregående beføjelser end provster i almindelighed, og at de yderligere beføjelser, der bliver tale om, er meget begrænsede. På grundlag af de stedfundne forhandlinger er der udarbejdet forslag til bestemmelser herom, hvilket forslag ligeledes har været forelagt Færøernes landsstyre og har opnået dettes tilslutning.

Uden i øvrigt at komme ind på de enkelte bestemmelser i lovforslaget — de er ret fyldigt kommenteret i de forslaget ledsagende bemærkninger — skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring i lov om Danmarks erhvervsfond.

Valgt blev: *Henning Rasmussen, Lis Groes, Thomas Have, Lund Jensen, Helge Nielsen, Peter Nielsen, Hans Rasmussen, Robert Sørensen, Jens P. Jensen, Anker Lau, Niels Eriksen, Foged, Ejnar Hansen, Weikop, Fanger, Knud Thomsen og Aksel Larsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 2420).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges med 109 stemmer mod 4.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i kriminallov for Grønland.

(Lovforslaget (nr. 87) findes i tillæg A. sp. 685, fremsættelsen i tidenden sp. 2276).

Lovforslaget sattes til forhandling.

K. Axel Nielsen: I 1954 gennemførte det høje folketing kriminallov for Grønland, der ikke tidligere havde haft nogen kodifikation af de regler og bestemmelser, hvorpå samfundets reaktion på forbrydelser hvilede. Forud for lovforslagets fremsættelse var der udført et bemærkelsesværdigt arbejde med at indsamle og systematisere domsafgørelser fra de grønlandske lægmandsdomstole. På grundlag heraf blev der udarbejdet et forslag til kriminallov med dobbelt sigte, nemlig for det første i så høj grad som muligt at bevare de på grønlandske traditioner hvilende regler for, hvad der skal anses for forbrydelse, og hvorledes samfundet skal reagere herpå, og for det andet at opbygge en

[K. Axel Nielsen.]

lovgivning, der i så høj grad som muligt harmonerer med dansk straffelovgivning.

Det stod naturligvis klart for alle, at en lovgivning af denne karakter måtte være noget af et eksperiment, og at der, efterhånden som forholdene i Grønland ændredes i retning af de i den øvrige del af Danmark gældende, måtte ske yderligere tilnærmelse mellem lovgivningen i de to dele af riget. Lovens karakter af et eksperiment fandt udtryk i en bestemmelse om, at den skulle tages op til revision efter et antal år, og som noget helt nyt, at revisionsforslaget skulle være ledsaget af en på regelmæssige undersøgelser grundet beretning om, hvorledes loven havde virket.

Denne undersøgelse foreligger nu, og den fastslår det glædelige, at kriminalloven har virket tilfredsstillende, at den er blevet vel modtaget af befolkningen og de myndigheder, der har skullet administrere den, samt at loven bortset fra forskellige mindre ændringer kan foreslås opretholdt.

Det er en omfattende og overmåde interessant redegørelse, udvalget for samfundsforskning i Grønland har udarbejdet og stillet til rådighed for folketinget og regeringen. Et stort materiale er indsamlet og bearbejdet i Grønland, spørgeskemaer er udsendt, politi og kredsdommere er blevet udspurgt, ja, også dele af den menige befolkning er blevet interviewet, og hele materialet er derefter statistisk bearbejdet. På grundlag heraf har et underudvalg derefter gennemgået kriminallovens enkelte bestemmelser, kommenteret dem og stillet forslag om, hvorvidt de skal opretholdes eller underkastes ændringer. Det fremgår af beretningen, at udvalget for adskillige bestemmelser vedkommende anser erfaringsmaterialet for at være for spinkelt til, at der allerede nu, relativt få år efter kriminallovens ikrafttræden, kan drages sikre slutninger om, hvorvidt de respektive bestemmelser har fundet deres endelige form.

Både derfor og fordi selve undersøgelsen af dette ret enestående lovgivningsarbejde

i en under udvikling værende befolkning har betydelig videnskabelig interesse, må det meget ønskes, at den høje regering vil finde økonomiske muligheder for, at undersøgelsen fortsættes. Kan der ikke blive råd til at lade så stort et udvalg — udvalget for samfundsforskning i Grønland er på 11 medlemmer — fortsætte forskningsarbejdet, vil man vel kunne få et mindre talstærkt udvalg til at foretage de fortsatte undersøgelser. Det ville være meget beklageligt, om vi af økonomiske grunde måtte stoppe det så godt begyndte forskningsarbejde.

Det lovforslag om forskellige mindre ændringer i kriminalloven for Grønland, vi her behandler, er stort set identisk med det forslag, udvalget for samfundsforskning har udarbejdet. En enkelt af ændringerne hidrører fra det grønlandske landsråd, der har haft forslaget til behandling og godkendt det. Der er ingen grund til her at omtale de enkelte ændringsforslag, der så godt som alle betyder et skridt i retning af at nærme grønlandsk og dansk lovgivning til hinanden. De vigtigste ændringsforslag er vel dem, der er indeholdt i lovforslagets § 1, nr. 10 — det er lovens § 85 — om de foranstaltninger, der kan anvendes, hvorved man udnytter de erfaringer, der er gjort.

Gennemgangen af de enkelte bestemmelser bør ske i det udvalg, jeg vil foreslå nedsat. Men jeg kan allerede nu give tilsagn om, at mit parti vil bidrage til en velvillig behandling og hurtig gennemførelse af lovforslaget.

From: Mit partis ordfører, det ærede medlem frk. Helga Pedersen, kan ikke være til stede, og jeg skal derfor på hendes vegne fremsætte et par bemærkninger.

Af gode grunde skal jeg afholde mig fra selve juraen i lovforslaget. Det er udarbejdet af vor bedste sagkundskab, og enkeltheder vil jo altid og med større udbytte kunne drøftes i et udvalg. Vedrørende det principielle vil jeg gerne udtrykke min tilfredshed med, at dansk retssystem ikke blev direkte overført til de grønlandske forhold

[From.]

ved nyordningen. Det ville være en umulighed og en urimelighed over for en landsdel, der først for få år siden så sin første politibetjent.

Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at udtale min bedste anerkendelse netop til disse udsendte politibetjente. Det var såvist en ukendt og vanskelig opgave, de gik ind til. En politibetjent i Grønland er jo ikke alene en ordenshåndhæver; han er lige så meget en hjælper og rådgiver i spørgsmål om løst og fast, og han kommer ud for utallige tilfælde, som han overhovedet ikke har lært noget om på politiskolen. Her skal indlevelsesevne til, her skal håndslag til, og efter min opfattelse har disse betjente løst deres opgave på en beundringsværdig måde. Ingen af dem, jeg har talt med, beklager sig over vanskelighederne, tværtimod; de klager derimod over, at de er ved at drukne i papirer; men det er vel blot ligesom herhjemme.

Jeg er altså tilfreds med, at også efter de foreslåede ændringer vil det grønlandske retsvæsen være baseret på hensynet til forholdene deroppe og til befolkningens opfattelse af ret og uret. Men når jeg har sagt dette, skal jeg føje til, at det kun er naturligt, at forslaget betyder en gradvis tilnærmelse til retsforholdene i den øvrige del af riget. Det er jo nemlig sådan, at med den såkaldte civilisation følger også dens vrangsider; også dette må grønlænderne lære at indrette sig efter.

Jeg har forstået, at selv om grønlandsk retspleje og straffelov har fungeret tilfredsstillende efter forholdene, er et af problemerne i dag, at man mangler egnede anstalter til afsoning af straf. Med det kendskab, jeg har til forholdene deroppe, må jeg give den højtærede minister ret i, at det er nødvendigt at tilvejebringe flere sådanne anstalter; og jeg tror også gerne, at det haster.

Jeg er endvidere tilfreds med, at man stadig vil søge at undgå det direkte fængsel og også har tillempt forholdene efter landsdelen og dens befolkning ved at indføre åbne anstalter med tilsyn og forsg. Det eneste, jeg vil bede den højtærede minister om, er, at han søger at holde det inden for passende økonomiske rammer. Pas nu på,

højtærede minister, at der ikke bliver lige så mange ansatte som folk, der skal passes på!

Jeg vil gerne vide noget nærmere om, hvor mange anstalter man påtænker at oprette, hvordan de skal indrettes, og hvordan de skal fungere. Jeg ved så ikke, om den højtærede minister kan og vil svare her, eller om han foretrækker at give sådanne oplysninger i det udvalg, der bliver nedsat.

Lovforslaget er anbefalet af det grønlandske landsråd; og jeg skal hermed gøre det samme på venstres vegne.

Ninn-Hansen: Den kriminallov, der er gældende i Grønland, adskiller sig jo rent principielt og i øvrigt i flere henseender fra den straffelovgivning, vi har i det øvrige Danmark, og det er helt forståeligt. Der gælder meget forskellige forhold; det, der her i landet kan virke som en sanktion, der vel næsten ikke betragtes som mærkbar, virker i Grønland som en kraftig sanktion. Det er f. eks. tilfældet med tvangsforflyttelse. Kriminalloven for Grønland hviler desuden på meget moderne kriminalistiske synspunkter.

Ved behandlingen af loven i 1953-54 her i tinget fremsatte mit partis ordfører, hr. Halfdan Hendriksen, en række indvendinger imod forslaget, der navnlig samlede sig om, at vi i det konservative folkeparti ikke mente, at man i tilstrækkelig høj grad tog hensyn til den generalpræventive funktion, som en kriminallov bør have, og specielt gjorde vi gældende, at loven savnede bestemmelser om, at den, der gjorde sig skyldig i gentagne forbrydelser, måtte udsættes for større sanktioner. Jeg mener ikke, at den rapport, der er afgivet, viser, at disse indvendinger har været forkerte, og vil derfor gerne under udvalgsdrøftelserne vende tilbage til de spørgsmål, som hr. Halfdan Hendriksen i sin tid rejste.

I det konservative folkeparti synes vi imidlertid, det er rimeligt at fortsætte med en lovgivning, der tager de specielle grønlandske hensyn, og vi påskønner i høj grad det forarbejde, der er gjort, ikke mindst af dr. jur. Verner Goldschmidt. Jeg ser da også gerne, at man fortsat søger at vurdere, hvordan lovene virker i Grønland; at det så

[Ninn-Hansen.]

bør ske med færre engagerede i undersøgelserne, kan jeg give de tidligere ordførere ganske ret i.

Da kriminalloven ikke alene gælder for grønlænderne, men også for danske i Grønland, er det klart, at det ikke kan være helt ligegyldigt, om sanktionerne er tilstrækkelige. Det vil vi gerne tage op i sammenhæng med de synspunkter, jeg fremsatte før om lovens generalpræventive funktion.

Jeg har også på dette punkt et spørgsmål til den højtærede minister. Selv om loven gælder for danske i Grønland, er det alligevel mit indtryk, at man søger at undgå at dømme de danske, der opholder sig i Grønland, hvis de gør sig skyldige i forbrydelser. Jeg mener at kunne erindre et tilfælde, hvor en person, der var ansat — enten var det i Grønlandsadministrationen, eller også var det i den grønlandske handel — blev tiltalt for en forbrydelse, han skulle have gjort sig skyldig i i Grønland, og hvor man lagde vægt på at få sagen afgjort i København. Det finder jeg ikke rimeligt. Når vi gennemfører en lovgivning, der skal gælde for hele Grønland, mener jeg det er forkert, hvis man i de tilfælde, hvor det er danskere, det drejer sig om, ikke anvender den stedlige lovgivning, men søger at finde frem til et andet værneting. Hvis man betragter det som en nødvendighed at søge at få sagen afgjort i det sydlige Danmark, synes jeg man derigennem påviser, at der er en vis brist i den lovgivning, vi har for Grønland. Derfor vil jeg gerne anmode den højtærede minister om at komme ind på spørgsmålet om, hvorvidt ministeren mener, at loven skal kunne anvendes over for alle, der befinder sig i Grønland.

Aage Fogh: Jeg vil gerne begynde med at tilsige den højtærede minister mit partis velvilje over for det foreliggende lovforslag. Jeg ser det som et forsøg på at tilpasse lovgivningen for Grønland til den øvrige danske lovgivning, og det forekommer mig, at det er sket på en heldig måde, idet man nøje har fulgt udviklingen og gennem betænkninger, der er tilstillet folketinget, giver udtryk for, at de resultater, man har opnået, er tilfredsstillende.

Jeg ville blot gerne tilføje den lille bemærkning, at det måske havde været rart, om vi havde haft den betænkning en måneds tid før; men der kan i hvert fald blive tid til at studere den nu under udvalgsarbejdet.

Principielt kan jeg altså give tilslutning til det foreliggende lovforslag, og i tilknytning hertil vil jeg gerne gøre en bemærkning. Ved at læse den betænkning, der foreligger fra udvalget, har det slået mig, at hvis man ikke havde haft spiritus i Grønland, havde kriminaliteten vistnok været nede i alt fald på det halve af, hvad den er. I et meget, meget stort antal af de sager, der har været til afgørelse, er begrundelsen for den begåede forbrydelse, at vedkommende har været beruset. Jeg vil derfor, selv om det ikke direkte vedrører lovforslaget, under udvalgsbehandlingen gerne komme tilbage til det spørgsmål, om det ikke var formålstjenligt at bekæmpe kriminaliteten i Grønland ved en anden alkohollovgivning end den, der gælder deroppe i øjeblikket.

Der er i øvrigt enkelte paragraffer, jeg vil foreslå at vi ser nærmere på i udvalget; men principielt giver jeg tilslutning til det foreliggende lovforslag.

Vivike: Når den højtærede minister er i stand til at fremsætte dette lovforslag og i øvrigt også det næste, der skal til behandling i dag, er det i høj grad på basis af, at vi har haft en samfundsforskning i Grønland. Vi ved også, at ifølge den nye finanslov skal denne samfundsforskning meget stærkt indskrænkes. Jeg blev trist til mode, da jeg hørte, at det ærede medlem hr. Ninn-Hansen mente, at man nok skulle fortsætte samfundsforskningen, men med færre ansatte; og han var altså på linje med det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen, der også mente, at den burde fortsættes, men sagde, at der ikke var råd til den i samme omfang som tidligere.

Nu er der jo sparebestræbelser i gang på grund af vor økonomiske misere, som påstås at eksistere, fordi befolkningens forbrug har været for stort; men det er da ikke grønlændernes forbrug, der har været for stort, og jeg finder det uretfærdigt, at man har i sinde at lade disse sparebestræbelser ramme den grønlandske befolkning, for det vil de i sidste ende gøre.

[Vivike.]

Jeg håber, at den højtærede minister vil søge en bevilling på tillægsbevillingsloven, således at man kan fortsætte samfundsforskningen i Grønland i samme omfang som hidtil.

Der er sagt en del om det foreliggende lovforslag. Det er tiltrådt af Grønlands landsråd, og jeg finder ingen grund til at bruge megen tid på at overbevise om, at lovforslaget bør gennemføres. På socialistisk folkepartis vegne kan jeg tilsige en velvillig og hurtig behandling.

Birthe Wetlesen: Det foreliggende lovforslag forekommer mig særdeles velfunderet. Det er således trods en omhyggelig gennemlæsning ikke lykkedes mig at finde nogen paragraf, jeg kan gøre vrøvl over.

Lovforslaget bygger på en af udvalget for samfundsforskning i Grønland foretagen undersøgelse. Denne undersøgelse synes at være gennemført på en god og grundig måde. Endvidere er lovforslaget tiltrådt af det grønlandske landsråd. Jeg er ganske enig med den højtærede Grønlandsminister i, at det vil være for bekosteligt at opføre egentlige fængsler i Grønland, og ligeledes mener jeg, at man kun i meget komplicerede tilfælde skal søge kriminelle personer anbragt uden for Grønland. Jeg er klar over, at politiet og kredsdommerne gør et stort og påskønnelsesværdigt arbejde for at få det til at glide, selv om det er svært.

Lovforslaget går ud på at ændre kriminalloven for Grønland. Så vidt jeg har kunnet læse mig til, gælder den egentlige kriminallov ikke for Østgrønland og Nordgrønland; men den højtærede Grønlandsminister kan måske oplyse mig om, hvorvidt det er rigtigt.

Vi er som sagt positivt indstillet over for lovforslaget, som vi altid vil være det over for lovforslag, der tilsigter at bringe de grønlandske forhold nærmere i overensstemmelse med det øvrige Danmarks forhold.

Else-Merete Ross: I sin fremsættelse siger den højtærede minister, at et vigtigt formål for den grønlandske kriminallov var at videreføre den på gammel grønlandsk tradition hvilende retspraksis, hvorefter lovovertrædere behandles individuelt og udelukkes mindst muligt fra almindeligt samfundsliv.

Udviklingen i kulturel, social og økonomisk henseende siges nu at have medført vanskeligheder ved at gennemføre visse af kriminallovens foranstaltninger i praksis, bl. a. forsorgsprægede foranstaltninger til gavn for lovovertrædere og til beskyttelse af andre borgere. Denne principielle indstilling kan jeg forstå; men på ét område har den omtalte udvikling ikke skabt behov for en ændring af kriminalloven, og alligevel foreslås en ændring. I bemærkningerne til ændringerne i nr. 3, 4 og 5 siges følgende:

„Der ses ikke i praksis før eller efter kriminalloven at være forekommet eksempler på, at homoseksuelle forhold har givet anledning til kriminel tiltale, og der er i det hele taget ingen oplysninger, der tyder på, at homoseksualitet frembyder noget problem i Grønland. Der er med andre ord ingen aktuel trang til at indføre borgerlig straffelovs bestemmelser om disse forhold.“

Jeg kan forstå, at man tager hensyn til retsenheden, hvor der er behov for dette; men når det udtrykkeligt fremhæves, at der på dette område ikke er et behov for ændret lovgivning, og når der i øvrigt stadig på mange områder er stor forskel på den grønlandske kriminallov og vor straffelov, så retsenheden dog ikke konsekvent søges gennemført, af hvilken grund ønsker den højtærede minister så en ændring på dette område?

Heldigvis går retsenhedshensynet ikke så vidt, at man foreslår indført vor straffelovs famøse §§ 230 og 225, stk. 4. Så vidt jeg kan se, er kriminallovens kapitel 16 med sine paragraffer angående forbydelser mod kønsædeligheden tilstrækkeligt.

I bemærkningerne til de foreslåede lovændringer siges, at hensynet til grønlandsk retsopfattelse ikke ses at tale mod de foreslåede ændringer. Havde der stået, at grønlandsk retsopfattelse udtrykkeligt talte for ændringerne, var der principielt naturligvis intet at indvende. Men er det ikke sådan, at vi nu bevidst søger at ændre grønlændernes retsopfattelse og dermed er med til at skabe problemer, som de hidtil ikke har haft?

Rosing: Som det udtrykkeligt er fastslået i kriminallovens bestemmelser, skulle denne være revideret allerede for et år siden, men

[Rosing.]

den lovhjemlede revision har nødvendigvis måttet udsættes.

For nøjere at kunne bedømme baggrunden for de foreslåede ændringer har vi samfundsforskningsudvalgets udmærkede og overskuelige rapport. Denne fortæller bl. a. om virkningerne af lovens anvendelse i praksis i den periode, hvori den har været ført ud i livet, kriminaliteten, domstolenes virke, erfaringerne med hensyn til foranstaltningernes fuldbyrdelse, lægmænds og domsmænds udtalelser og bedømmelser af virkningerne og i det hele taget retssituationen i Grønland. Ud fra den rapport kan man let komme til den opfattelse, at en fortsættelse af samfundsforskningsarbejdet er berettiget i den nærmeste etape af udviklingen, hvor den grønlandske befolkning for alvor står på tærsklen til de større strukturændringer, som gennemførelsen af industrialiseringen, større kontakt med omverdenen og en yderligere koncentreret af befolkningen vil have til følge.

Som man kan vente, findes der divergerende opfattelser med hensyn til de foranstaltninger, der skal gennemføres vedrørende de dømtes forhold under og efter anbringelsesperioden. For at kunne konstatere ændringernes tilstrækkelighed eller det modsatte må man foruden at tage hensyn til rapportens indhold og bedømmelse af situationen også tage hensyn til befolkningens hurtige udvikling og forskydningen til fordel for de bymæssige bebyggelser i den kommende tid.

Jeg må have lov at sige, at jeg er enig i den opfattelse, at man endnu en tid bør bevare kriminalloven med visse nødvendige ændringer eller korrektioner i forhold til de bestemmelser, der findes i den danske straffelov, men jeg kan også med det samme sige, at tiden og udviklingen deroppe kræver, at kredsretterne må bruge strengere foranstaltninger for at bevare respekten for domstolenes afgørelser og gennemførelsen af dem.

Rapporten er udtryk for en stigende kriminalitet, og socialinspektør Kaj Petersens indlæg om sociale skader er også i overensstemmelse hermed.

Hvad angår organiseringen og dermed effektiviseringen af ungdomsarbejdet i Grøn-

land, er jeg også enig i de bestræbelser, som i højere grad end før vil dæmme op for de skadelige følger af udviklingen. Det er tillige en kendsgerning, at det efterhånden er vanskeligere at finde egnede familier, hos hvem man kan anbringe lovovertrædere. Endnu sværere er det at finde folk, der kan påtage sig tilsynet med de anbragte. Dertil kommer befolkningens almindelige opfattelse af denne måde at dømme forbrydere på, nemlig: han går iblandt os lige så frit, som om der overhovedet ikke var sket noget galt.

Siger alt dette ikke, at man som det næste skridt må anvende strengere forholdsregler over for personer, der gentagne gange kommer på kant med loven, så de mærker, at samfundet ikke længere kan tolerere overtrædelser? Når jeg siger strengere forholdsregler, mener jeg dermed, at genanbringelse af de dømte hos familier eller idømmelse af større bøder i psykisk henseende synes at være langt fra tilstrækkeligt i sådanne tilfælde; anbringelse i anstalt eller forvaring, nemlig afsondering fra samkvem med andre i kortere eller længere tid, vil derimod efter min overbevisning være den rette måde at dømme gentagelser på.

Anvendelse af anbringelse i anstalt eller forvaring vil, som der står i rapporten, betyde, at udgifterne til retsvæsenet, til anlæg og drift af nye institutioner, vil forøges væsentligt, idet der ved de pågældende institutioner ansættes et egnet personale. Men når der skal opnås den fulde og mest virkningsfulde gennemførelse af fuldbyrdelsen af rettens afgørelse, må der også et større økonomisk offer til.

Om erfaringerne med forvaringsanstalten i Godthåb og dermed anstaltens berettigelse er oplysningerne også modstridende. Nogle siger, at den er god, andre, at den ikke er afskrækkende nok for unge kriminelle, og atter andre, at der burde være 3 af den slags, nemlig 1 i Egedesminde, 1 i Godthåb og 1 i Julianehåb, eller at den måske nok med tiden burde placeres anderledes, at den er for lille, og at kontrollen med de indsatte ikke er tilstrækkelig.

Efter min opfattelse af situationen er forslaget om ophævelse af reglerne om forvaring en forringelse eller begrænsning af foranstaltningsfuldbyrdelsens muligheder, idet § 107 foreslås affattet således:

[Rosing.]

„Anbringelse i anstalt anvendes, når hensynet til retssikkerheden eller den almindelige lovydighed gør det påkrævet og ingen anden foranstaltning findes egnet.“

Det synes, at hyppigere anvendelse af anbringelse i anstalt for visse lovovertrædere vil virke mere til besindelse og omtanke og tjene andre til advarsel. Vi vil modvirke den stigende kriminalitet, og dertil må anvendes strengere forholdsregler end hidtil.

Dette er mit principielle synspunkt over for lovforslaget som helhed, og uden at knytte nærmere bemærkninger til lovforslagets detaljer vil jeg tilsige min medvirken til lovforslagets videre behandling, og jeg tør måske herfra udtrykke min glæde over at få lov til at medvirke i det kommende udvalgsarbejde.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam):

Jeg vil gerne begynde med at takke for den modtagelse, lovforslaget har fået, en god og velvillig modtagelse fra alle sider, kan man vist roligt sige.

Det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen anbefalede jo så varmt, at samfundsforskningsudvalget skulle fortsætte. Jeg kan i den forbindelse sige, at vi gør et forsøg på at holde i hvert fald liv, ja, måske også mere end liv i dette udvalg, således at kontinuiteten kan bevares, og sådan at vi kan få et arbejde af lignende art så småt begyndt i Østgrønland. Vi har jo lov til at nære visse forhåbninger om, at det vil lykkes, og jeg har netop ved ændringsforslag til finanslovforslaget søgt et beløb hertil.

Jeg vil gerne takke det ærede medlem hr. From for hans anerkendelse af politiet i Grønland — en anerkendelse, som jeg ganske kan slutte mig til. Det ærede medlem udtrykte glæde over, at man i tilnærmelsen til danske forhold ikke var gået så vidt, at man var gået helt over til danske forhold. Jeg er ganske enig i, at dette er rigtigt.

Så fik jeg en lille påmindelse om at holde det økonomiske i tømme. Naturligvis vil der være udgifter forbundet med gennemførelse af foranstaltninger, der ligger ud over, hvad vi i øjeblikket har; men de yderligere udgifter til retsvæsenet i Grønland, som vil blive en følge af lovforslagets gen-

nemførelse, synes jeg ikke ser ud til at skulle blive så overvældende store.

Det ærede medlem hr. From spurgte også, om jeg kunne sige noget om, hvilke anstalter vi havde tænkt på. Det ærede medlem hr. Rosing nævnte de tre steder, Godthåb, Egedesminde og Julianehåb, hvor en lille forvaringsanstalt skulle indrettes. Og så har vi tænkt på, om der på den hidtil fungerende fåreavlsstation ved Qorqut i Godthåbsfjorden kunne laves en meget afsondret og forholdsvis fri anstalt for personer, der skal anbringes sådanne særlige steder.

Til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen vil jeg gerne sige, at det er jo rigtigt, at loven også gælder for danske i Grønland; men som det ærede medlem nævnte, er der eksempler på, at man har søgt at undgå — og har undgået — at dømme en tiltalt i Grønland, idet pådømmelse af sagen først skete i København. Principielt gælder loven også for danske i Grønland, men § 4, stk. 3, åbner mulighed for, at man kan henskyde sagen til pådømmelse i den øvrige del af riget, altså hernede. Denne mulighed har man gjort brug af i visse tilfælde, fordi forudsætningerne for gennemførelse af lovens foranstaltninger ikke var til stede.

Til det ærede medlem hr. Aage Fogh vil jeg sige, at det ville naturligvis være interessant at få spiritusspørgsmålet med i dette lovforslag, idet jo overordentlig mange af de lovovertrædelser, der finder sted i Grønland, sker under påvirkning af spiritus.

Det ærede medlem hr. Vivike kan jeg henvise til det svar, jeg gav det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen. Den stærke anbefaling, som det ærede medlem hr. Vivike gav fortsættelsen af samfundsforskningsudvalgets arbejde, kan jeg tilslutte mig. Jeg mener dermed at have svaret også på det ærede medlems spørgsmål.

Til det ærede medlem fru Birthe Wetlesen vil jeg gerne sige: nej, loven kommer ikke til at gælde umiddelbart for Nord- og Østgrønland. Vi skal jo først have Nord- og Østgrønland med ind under det øvrige Grønland; det gælder bl. a. med hensyn til retsplejeloven, som først kommer til at gælde for Nord- og Østgrønland gennem en kgl. anordning. Man vil gerne have samfundsforskningsudvalgets arbejde sat i

[Ministeren for Grønland.]
gang her, før man sætter retsplejeloven i kraft.

Som svar til det ærede medlem fru Else-Merete Ross skal jeg sige, af det er fuldstændig rigtigt, at man, når man læser dette afsnit af kriminalloven, måske forbavses lidt over, at begrebet homoseksualitet er kommet med. Det er et begreb, som vi heldigvis ikke kender meget til i Grønland, men vi må jo huske på, at det ikke er udelukkende grønlændere, som bor i Grønland; der bor også adskillige mennesker henedefra og andre steder fra, og det kunne jo tænkes, at der pludselig alligevel blev brug for en sådan paragraf. Bestemmelsen er i virkeligheden i første række indsat for, at udefra kommende personer ikke skulle kunne finde et ly i Grønland, uden at man kunne ramme dem.

Det ærede medlem hr. Rosing var inde på, at det er meget vanskeligt — og deri har det ærede medlem ret — at finde egnede anbringelsessteder og vanskeligt at finde personer, som kan føre tilsyn med de dømte, og det ærede medlem ville gerne have strammet straffebestemmelserne på adskillige områder. Det er ganske rigtigt, som det også er udtrykt i bemærkningerne til lovforslaget, at der efterhånden er opstået betydelige vanskeligheder ved at gennemføre de mere indgribende af kriminallovens foranstaltninger i praksis, f. eks. anvisning af ophold på bestemte steder, tvangsarbejde og tvangsuddannelse, idet det kniber med at finde egnede familier, der kan have domfældte boende, og passende uddannelsessteder. De mange bøddomme i Grønland må udelukkende ses på denne baggrund.

Der er imidlertid enighed i Grønland om, at systemet i kriminalloven er rigtigt, og jeg tror, man skal arbejde på inden for lovens rammer at forbedre de praktiske muligheder for, at de foranstaltninger, som anvises i loven, også kan effektueres. Det kan gøres dels ved opførelse af egnede anstalter for lovovertrædere, dels ved at søge gennemført en systematisk registrering og vejledning af enkelte personer, familier og institutioner, som vil kunne påtage sig at føre tilsyn med domfældte, modtage dem i privat familiepleje eller anvise dem arbejde eller uddannelse.

Det er efterhånden meget vanskeligt og tidkrævende for politiet med dets mange andre opgaver at klare dette forsorgsprægede arbejde, og vi har derfor i ministeriet for Grønland indledt forhandlinger med Dansk Forsorgsselskab om udlån af en forsorgskyndig medarbejder til at bistå ved dette arbejde. Der sker allerede noget på dette felt nu til sommer. Opnår man herved efterhånden bedre mulighed for at føre også de mere indgribende foranstaltninger ud i livet, tror jeg man i overensstemmelse med kriminallovens princip skal overlade til domstolene at vælge den foranstaltning, som skønnes mest hensigtsmæssig i det foreliggende tilfælde.

Med hensyn til den foreslåede affattelse af lovens § 107 kan jeg bemærke, at domstolene for så vidt nu får større mulighed for at dømme til anbringelse i en anstalt, end de har haft for idømmelse af forvaring efter de nugældende regler, for begrænsningen i den gældende lovs § 107, hvorefter forvaring kun kan bringes i anvendelse over for vanemæssige eller særlig farlige forbrydere, er nemlig bortfaldet, og bestemmelsen om, at anbringelse i anstalt kun må anvendes, hvor ingen anden foranstaltning findes egnet, svarer til den nugældende regel om tvangsarbejde i § 102, punkt 2, som ophæves ved lovforslaget. Jeg anser det for stemmende med lovens ånd, at det understreges, at anbringelse i anstalt kun bør bringes i anvendelse, når ingen af de andre foranstaltninger skønnes anvendelig.

Med disse ord vil jeg gerne endnu en gang takke for den velvillige modtagelse, og jeg tilsiger mit samarbejde i et eventuelt udvalg.

Birthe Wetlesen: Er det ikke forkert, at lovforslagets titel lyder „Forslag til lov om ændringer i kriminallov for Grønland“, når loven kun gælder for Vestgrønland?

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

K. Axel Nielsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 713, fremsættelsen i tidenden sp. 2279).

Lovforslaget sættes til forhandling.

K. Axel Nielsen: Hvad jeg under forrige punkt på dagsordenen har sagt om kriminallovens revisionsbestemmelser, gælder også for lovforslaget om ændring i lov for Grønland om ægteskabs indgåelse og opløsning. Også denne lov gennemførtes i 1954, og også her er det bestemt, at revisionsforslaget skal være ledsaget af en på regelmæssige undersøgelser grundet beretning om, hvorledes loven har virket i den forløbne periode.

Resultatet af undersøgelserne, der er foretaget af udvalget vedrørende samfundsforskning i Grønland, foreligger nu. Før loven af 1954 havde man ikke nogen legal adgang til separation eller skilsmisse i Grønland. Man nærrede derfor frygt for, at en lov, der gav adgang til skilsmisse bl. a. på grund af utroskab, der traditionelt mentes at forekomme hyppigere i Grønland end i det øvrige Danmark, ville blive misbrugt specielt med hensyn til utroskab.

Det blev under lovens behandling i folketinget anført, at det var betænkeligt at lade et enkelt tilfælde af utroskab give den ene part i ægteskabet en ubetinget ret til skilsmisse. Mit partis daværende ordfører, fru Edel Saunte, bemærkede, at der måske kunne være grund til at ændre den danske ægteskabslov på dette punkt, idet det var hendes erfaring, at adskillige, der i øjeblikkets ophidselse havde forlangt og fået skilsmisse på grund af utroskab, senere fortød dette kategoriske standpunkt.

Bl. a. på grund af overvejelser herom, der støttedes af de betænkeligheder, det grønlandske landsråd havde givet udtryk for, vedtog man i 1954 en bestemmelse om, at skilsmisse på grund af utroskab først kan opnås efter en vis betænkningstid, nemlig

mindst 3 måneder og højst 10 måneder fra en dom er blevet endelig og upåankelig, og at der, for at skilsmisse kunne træde i kraft, fra den forurettedes side skulle fremsættes begæring herom. Efter de af udvalget for samfundsforskning i sin beretning givne oplysninger kan det glædeligvis fastslås, at der i tiden fra lovens ikrafttræden — det var den 1. juli 1955 — til udgangen af 1959, hvilket er det tidsrum, undersøgelsen omfatter, kun har været et forholdsvis ringe antal separations- og skilsmissesager i Grønland.

Det kan endvidere fastslås, at bestemmelsen om betænkningstid ikke har haft den betydning, som vi i 1954 troede den ville få. Da den tillige har haft den uheldige og utilsigtede virkning, at nogle ægtepar lever i uvidenhed om, hvorvidt de er gift eller skilt, henstiller udvalget for samfundsforskning til overvejelse, om denne særbestemmelse bør opretholdes, idet udvalget i øvrigt bemærker, at undersøgelsen ikke giver støtte for at opretholde bestemmelsen. Når reglen ikke af udvalget ligefrem foreslås ophævet, beror det på, at udvalget mener at vide, at den danske ægteskabslov påtænkes ændret, således at separation i alle tilfælde skal gå forud for skilsmisse, hvorved vi jo i den danske ægteskabslov får en betænkningstid.

Den højtærede Grønlandsminister foreslår dog nu bestemmelsen ophævet og er her i overensstemmelse med både det grønlandske landsråd og det grønlandske lovudvalg. Inden vi skrider til ophævelsen, hvad jeg for mit vedkommende godt kan tiltræde at vi gør, bør vi nok i udvalget have oplysninger om, hvilke planer den højtærede justitsminister og ægteskabsudvalget har om at foreslå ændringer i den danske ægteskabslov. Måske kan der være anledning til i den grønlandske ægteskabslov at gennemføre en bestemmelse om, at separation altid skal gå forud for skilsmisse, hvor denne skyldes utroskab.

Lovforslagets øvrige ændringsforslag — de er ikke mange — giver mig ikke anledning til bemærkninger, og jeg skal i øvrigt på mit partis vegne give tilsagn om en hurtig og velvillig behandling.

From: Også for dette lovforslags vedkommende er det det ærede medlem frk.